

POČÁTEČNÍ BILANCE EMISÍ A AKČNÍ PLÁN UDRŽITELNÉHO ENERGETICKÉHO ROZVOJE

Převeďte strategii v činy!

**Pakt starostů
a primátorů**

www.eumayors.eu

Publikaci připravilo sdružení sítí místních a regionálních samospráv
vedené sítí ENERGIE-CITES a dále sestávající ze sítí CEMR,
CLIMATE ALLIANCE, EUROCITIES, FEDARENE a PRACSIS.

Grafická úprava: Diane Morel / www.dianemorel.com

Fotografie na přední a zadní straně obálky: © Shutterstock

Překlad a editace: SEVEn, Středisko pro efektivní využívání energie, o.p.s.

Pakt starostů a primátorů – silná politická iniciativa
v čele boje proti změnám klimatu

4

KROK ZA KROKEM KE SNÍŽENÍ EMISÍ CO₂
O 20% DO ROKU 2020

6

1. ZAČÍNÁME

6

2. SESTAVTE POČÁTEČNÍ BILANCI EMISÍ

8

3. VYPRACUJTE A REALIZUJTE AKČNÍ PLÁN

10

UDRŽITELNÉHO ENERGETICKÉHO ROZVOJE

4. MONITORUJTE POKROK

12

JAK ZÍSKAT PODPORU PRO SVÉ ČINY?

14

1. PORADNA PAKTU

14

2. DOPLŇUJÍCÍ MATERIÁLY K PAKTU

14

3. SDÍLENÍ ZKUŠENOSTÍ

14

PAKT STAROSTŮ A PRIMÁTORŮ – SILNÁ POLITICKÁ INICIATIVA v čele boje proti změnám klimatu

Co je Pakt starostů a primátorů a jaké závazky musejí signatáři Paktu plnit?

Pakt starostů a primátorů je první iniciativou Evropské komise, jež se přímo obrací na místní samosprávy a jejich občany s výzvou, aby stáli v čele boje proti změnám klimatu.

Všichni signatáři Paktu starostů a primátorů činí dobrovolný a jednostranný závazek jít dále, než stanoví cíle EU v oblasti snižování emisí CO₂. Za účelem dosažení tohoto cíle se místní samosprávy zavazují:

- vypracovat **počáteční bilanci emisí**,
- předložit **Akční plán udržitelného energetického rozvoje (Sustainable Energy Action Plan, SEAP) schválený místní samosprávou v průběhu roku následujícího po oficiálním přistoupení** města nebo obce k Paktu starostů a primátorů, jenž bude obsahovat konkrétní opatření vedoucí ke **snížení emisí CO₂ alespoň o 20% do roku 2020**,
- pravidelně **každé 2 roky po předložení SEAP** zveřejňovat **zprávy o realizaci schválené místní samosprávou**, jež informují o stupni realizace jejich klíčových akcí a průběžné výsledky.

© Shutterstock

1. KROK: Podpis Paktu starostů a primátorů

Vytvoření vhodných administrativních struktur

Vypracování počáteční bilance emisí CO₂ a SEAP se zainteresovanými stranami a občany

2. KROK: Předložení SEAP

Realizace SEAP

Monitoring a výkaznictví

3. KROK: Pravidelné předkládání zpráv o realizaci

-20% CO₂
do roku 2020

PROČ SE STAROSTOVÉ K PAKTU PŘIDÁVAJÍ?

FRANKFURT (SRN) – „Podepsali jsme Pakt starostů a primátorů proto, abychom se setkávali s lidmi se stejnými ambicemi, získávali motivaci, učili se jeden od druhého...“

HEERLEN (NIZOZEMSKO) – „Naše město se k Paktu starostů a primátorů přidalo proto, abychom získali jasnou vizi a jasné cíle pro budoucnost.“

JESENÍK (ČR) – „Kvalita životního prostředí v našem městě je mimořádná a chceme ji dále zlepšovat. Další faktor je zajištění energetické bezpečnosti a alespoň částečné soběstačnosti města. Proto také plánujeme vybudovat energetický zdroj na biomasu.“

KROK ZA KROKEM KE SNÍŽENÍ EMISÍ CO₂ O 20% DO ROKU 2020

Jakým procesem mají signatáři Paktu projít ke splnění svých závazků?

1. ZAČÍNÁME

UDĚLEJTE SI JASNOU VIZI O SVĚ DLOUHODOBÉ STRATEGII

■ Vypracujte dlouhodobou strategii do roku 2020 (nebo na delší časové období)

Udělejte si jasnou představu o svých cílech a strategii, jak jich dosáhnout. K dosažení silného politického závazku stanoveného Paktem je nezbytné mít strategický rámec pro posilování a lepší koordinaci energetické a klimatické politiky. Bude nutné zjistit hlavní trendy a největší výzvy v oblasti snižování emisí CO₂ a proměnit je v krátkodobá a dlouhodobá řešení. Dobrou cestou vpřed může být začlenění udržitelné energetické politiky do všech klíčových činností místní samosprávy.

■ Stanovte si celkový cíl pro snižování emisí CO₂

Každý signatář Paktu si musí stanovit celkový cíl pro snížení emisí CO₂, tj. procento, o které budou emise sníženy oproti výchozímu roku. Podle požadavku Paktu starostů a primátorů by cílem mělo být snížení alespoň o 20% do roku 2020. Toto snížení se v zásadě vyjadřuje jako „absolutní“ hodnota. Místní samosprávy obcí, jejichž počet obyvatel roste, si však mohou stanovit cíl „na jednoho obyvatele“.

■ Přizpůsobte svou administrativní strukturu a uložte jednoznačné povinnosti

Každý signatář Paktu by měl přizpůsobit a optimalizovat své vnitřní administrativní struktury. Jednotlivým odborům by měl uložit příslušné povinnosti a zároveň přidělit dostatečné finanční i lidské zdroje k realizaci závazku Paktu starostů a primátorů.

© Paul O'Driscoll

■ Zapojte zainteresované strany a občany do své místní energetické politiky

Signatáři Paktu se zavazují mobilizovat své občany a navázat silná partnerství s příslušnými zainteresovanými stranami (energetickým úřadem, provozovateli sítí, místními firmami, občanskými sdruženími apod.), jež se budou účastnit přípravy a realizace celého procesu.

ZAPOJOVÁNÍ ZINTERESOVANÝCH STRAN

MNICHOV (SRN) – „Zapojení místních zainteresovaných stran a občanů zajišťuje řada pravidelných akcí, například každoroční solární dny, dny energetických úspor a otevřených poradenských setkání. Zřízena bude též online poradna s cílem poskytovat poradenství občanům. Tento systém umožňuje zapojení všech klíčových aktérů a tím dosahování efektivní výměny názorů a spolupráce při přípravě a realizaci konkrétních projektů snižování emisí CO₂.“

HEERLEN (NIZOZEMSKO) – „Město chce svých cílů dosahovat s podporou místních zainteresovaných stran (občanů, organizací a firem). Heerlen v současné době s nejnámějšími zainteresovanými stranami realizuje klimatickou ambasádu. Klimatická ambasáda bude členům místního zastupitelstva radit s postupem a pomůže jim lépe komunikovat s občany.“

■ Odhadněte a přidejte finanční prostředky

Každý signatář Paktu by měl určit finanční prostředky nezbytné k vypracování a realizaci své dlouhodobé strategie, mimo jiné hlavní (re)alokace v obecním rozpočtu, odpovídající časový harmonogram a možné externí zdroje financování (např. evropské, národní nebo krajské dotační programy, energetické firmy, partnerství podnikatelské veřejnosti a veřejné správy atd.).

ELENA, možný zdroj financování pro signatáře paktu...

ELENA (European Local Energy Assistance) je platforma technické pomoci spuštěná Evropskou komisí ve spolupráci s Evropskou investiční bankou (EIB). Jejím smyslem je poskytovat finanční prostředky místním samosprávám k vypracování výnosných investičních projektů či programů v oblasti udržitelné energetiky. Zajišťuje též způsobilost podpořených investičních projektů či programů k dalšímu financování ze zdrojů EIB.

FINANCOVÁNÍ

V **PROVINCII BARCELONA (ŠPANĚLSKO)** je jedním z významných zdrojů financování Evropská investiční banka (EIB) a několik dalších místních bank. Úřad Provincie Barcelona s EIB uzavřela rozsáhlou smlouvu o financování, jež bude uplatňována v obcích všech velikostí. Protože obce mají omezené ekonomické prostředky, do značné míry závisejí na vládních grantech a dotacích na různých úrovních (provincie, region, stát a Evropská unie).

2. SESTAVTE POČÁTEČNÍ BILANCI EMISÍ

Počáteční bilance emisí vyčísluje množství emisí CO₂ (nebo ekvivalentu CO₂) vznikajících v souvislosti se spotřebou energií v rámci území signatáře Paktu. Pojmenovává hlavní zdroje emisí CO₂ a jejich jednotlivé možnosti snižování emisí. Každý signatář Paktu si může pro kvantifikaci emisí zvolit vlastní způsob výpočtu. Musejí však zajistit, aby jimi vykazovaná bilance byla v souladu s níže stanovenými všeobecnými zásadami.

■ Stanovte si výchozí rok

Doporučeným výchozím rokem pro bilanci je rok **1990**. Nemá-li místní samospráva k sestavení bilance pro rok 1990 údaje, měla by zvolit rok nejbližší roku 1990, za který lze získat nejúplnější a nejspolehlivější údaje. Obce a města, kde došlo začátkem 90. let k výraznému útlumu průmyslu a tím i propadu emisí, mohou zvážit zvolení referenčního roku 2005.

■ Stanovte si rozsah

Počáteční bilance emisí by měla vycházet z údajů o koncové spotřebě energie, tj. množství elektřiny, tepla a chladu, fosilních paliv a obnovitelných zdrojů energie spotřebovaných koncovými uživateli.

V bilanci by rovněž měla být zahrnuta místní výroba energií, jestliže Akční plán udržitelného enegetického rozvoje zavádí činnosti, jež s ní souvisejí.

■ Stanovte kategorie emisí

Doporučenými kategoriemi emisí pro počáteční bilanci emisí jsou: doprava, budovy, zařízení a průmysl. Signatáři Paktu si

SBĚR DAT

PROVINCIE BARCELONA (ŠPANĚLSKO) – „Jako oficiální podpůrná struktura sbíráme příslušné údaje o energiích a CO₂ od městských a obecních úřadů, regionální vlády a soukromých společností, jako jsou dodavatelé elektřiny, plynu, vody a dalších služeb.“

však ve svých bilancích mohou svobodně vymezit další kategorie, pakliže jejich akční plán obsahuje opatření ke snížení emisí CO₂ v těchto oblastech.

■ Stanovte si přístup k výpočtu emisí

Při zpracování počáteční bilance emisí na místní úrovni lze vybrat ze dvou různých přístupů, a to:

- Přístup vycházející ze zásad **IPCC¹**, zahrnující veškeré emise CO₂ vznikající kvůli koncové spotřebě energií na území signatáře Paktu.
- Přístup **na bázi posouzení životního cyklu (LCA)**, jenž bere v úvahu celkový životní cyklus energetického média. Tudiž zahrnuje veškeré emise z energetického řetězce, k nimž dochází i mimo území signatáře (např. ztráty při přepravě, emise z rafinérií nebo ztráty při přeměně energie).

Zdroj: Wikimedia Commons

■ Kvantifikujte emise CO₂ pomocí vhodných přepočítacích koeficientů

Emise CO₂ je třeba vypočítat pro každý zdroj energie vynásobením spotřeby energie odpovídajícím emisním koeficientem. Existuje řada různých emisních koeficientů v závislosti na zdroji energie a zvoleném přístupu:

- IPCC nabízí **základní emisní koeficienty** v publikaci 2006 IPCC Guidelines². Tyto základní emisní koeficienty lze nahradit **emisními koeficienty užívanými v dané zemi**. Signatáři Paktu mohou vypracovat též **vlastní emisní koeficienty** vycházející z přesných vlastností paliv používaných na jejich území.
- U přístupu LCA lze emisní koeficienty získat z různých zdrojů či nástrojů, např. databáze ELCD, Ecoinvent-CH, softwaru GEMIS apod.

VÝPOČET EMISÍ

V **MNICHOVĚ (SRN)** zásobuje téměř všechny obyvatele místní energetická společnost, díky čemuž jsou dostupné veškeré nezbytné údaje o spotřebě energií. Přibližné údaje se počítají pomocí vědecky vypracovaných emisních koeficientů na bázi softwaru GEMIS. Město Mnichov navíc pro účely srovnání s ostatními místními samosprávami používá software Eco2Region.

¹ Mezivládní panel pro změny klimatu

² Základní emisní koeficienty lze získat ve Svazku 2, kap. 2, tab. 2.2 (viz str. 16).

3. VYPRACUJTE A REALIZUJTE AKČNÍ PLÁN UDRŽITELNÉHO ENERGETICKÉHO ROZVOJE (SEAP)

Akční plán udržitelného energetického rozvoje je provozní dokument, jenž stanoví strategický rámec pro cíle do roku 2020. S využitím výsledků počáteční bilance emisí stanoví nejlepší oblasti činnosti a možnosti dosahování cíle místní samosprávy v oblasti snižování emisí CO₂. Stanoví konkrétní opatření ke snižování emisí a zároveň časové harmonogramy a uložené povinnosti, jež dlouhodobou strategii převedou v činy.

■ Stanovte si rozsah

Pakt starostů a primátorů počítá s činnostmi na místní úrovni v rámci působnosti místních samospráv. Předpokládá se tedy, že signatáři Paktu budou podnikat kroky v některých nebo všech svých možných rolích:

- **Spotřebitel a vzor:** Každá místní samospráva zodpovídá za svou spotřebu energií. Zároveň jde příkladem tím, že občany a další zainteresované strany povzbuzuje k efektivnějšímu využívání energií.
- **Plánování, výstavba a regulace:** Každá místní samospráva je obvykle odpovědná za plánování v oblasti výstavby, dopravy a územního rozvoje. Má možnost optimalizovat energetické vlastnosti nových zařízení a integrovat do plánů rozvoje strategie v oblasti dopravní prevence. Chování v oblasti dopravy a energetiky formují pomocí místních rozhodnutí a regulačních nástrojů.
- **Výrobce a dodavatel:** Místní samosprávy mohou též vystupovat jako místní dodavatel energií či služeb – přičemž mohou podporovat místní výrobu energií a využívat obnovitelných zdrojů energie (např. kogenerace, ústřední vytápění atd.).

- **Rádce a motivátor:** Osvětové aktivity jsou významné při zapojování celého společenství do podpory udržitelné energetické politiky. Místní samospráva může vystupovat jako poradce a vychovatel pro občany a další zainteresované strany (např. architektky, projektanty či řemeslníky).

■ Stanovte si svá klíčová pole působnosti

Protože závazky v rámci Paktu se týkají celého území místní samosprávy, SEAP by měl obsahovat činnosti pro veřejný i soukromý sektor.

Signatáři Paktu si mohou svobodně zvolit svá klíčové pole působnosti. SEAP má v zásadě pokrývat oblasti, k nimž přihlíží Bilance:

- budovy (včetně nových budov a významných rekonstrukcí),
- obecní infrastruktura (např. ústřední vytápění a veřejné osvětlení),
- městská doprava a mobilita (např. vozový park, veřejná a individuální doprava),
- průmysl a podniky.

SEAP by měl též pokrývat oblasti, v nichž místní samospráva může hrát zvláštní roli, např.:

- územní rozvoj (plánování),
- veřejné zakázky na výrobky a služby (spotřebitel a model),
- spolupráce s občany a zainteresovanými stranami (rádce a motivátor).

📌 Vyberte si opatření a seřadte je dle priority

Vypracujte akční plán s konkrétními opatřeními a reálnými cíli. Na základě bilance a předchozí činnosti vyberte nová opatření k realizaci a seřadte opatření dle priority. SEAP může navazovat na stávající plány či politiky v oblasti klimatu a energetiky.

PROVINIE BARCELONA (ŠPANĚLSKO) – „Našimi prioritními oblastmi činnosti jsou fotovoltaické solární střechy a energetická účinnost veřejných budov, ale myslíme, že bychom se měli pokusit jít ještě dál a hledat řešení v oblasti ústředního vytápění nebo využívání biomasy, jež má velký potenciál zvláště ve venkovských oblastech. Realizujeme též dlouhodobá opatření ke snížení využívání soukromých automobilů a podpoře využívání veřejné dopravy. Budeme se též zabývat problémem rozrůstání měst a upřednostníme udržitelnější urbanismus.“

HELSINKY (FINSKO) – SEAP města Helsinek vychází ze stávajícího akčního plánu úspor energií a z regionální klimatické strategie, jež budou částečně spojeny, zdokonaleny a rozšířeny do podoby akčního plánu udržitelného energetického rozvoje. Mezi priority patří snižování emisí CO₂ z budov prostřednictvím nízkoenergetických stavebních předpisů pro novou výstavbu i rekonstrukce. Realizována budou i další opatření, např. malovýroba energie z obnovitelných zdrojů.

Zdroj: Wikimedia Commons

📌 Stanovte si postup realizace

SEAP by měl obsahovat vodítka k navrženému postupu realizace každého z opatření, například harmonogram realizace, uložené povinnosti a předpokládané náklady.

4. MONITORUJTE POKROK

Monitorování pokroku dává místní samosprávě možnost měřit účinnost svého SEAP. Signatáři Paktu musejí každé dva roky po předložení SEAP předkládat zprávu o realizaci. Tato zpráva přehledně informuje o dosažených výsledcích, jak co se týče realizovaných opatření, tak i snižování emisí CO₂.

■ Pokrok pravidelně vyhodnocujte a monitorujte

Monitorování a vyhodnocování výsledků je důležité pro pokračování v dosahování výsledků a přípravu činností a opatření do budoucna. Místní samosprávy by měly vyhodnocovat potenciál realizovaných opatření pro snižování emisí za účelem neustálého rozvíjení a zdokonalování svých SEAP.

HELSINKY (FINSKO) – „Každoroční energetické audity stávajících staveb nám umožňují vytvářet nové návrhy činností v oblasti energetické účinnosti pro několik budov. Navíc neustále zavádíme a vyvíjíme nové inteligentní technologie v oblasti monitorování spotřeby energií a řízení energetické účinnosti budov.“

MNICHOV (SRN) – „Pravidelně sbíráme údaje o energiích a emisích CO₂ v souvislosti s budovami a zařízeními města a zveřejňujeme je v podobě výročních energetických výkazů. Souhrnné údaje o spotřebě energií v domácnostech předává energetická společnost. Data analyzují a vyhodnocují odbory městského úřadu.“

JAK ZÍSKAT PODPORU PRO SVÉ ČINY?

Jakými materiály a službami může **Kancelář Paktu starostů a primátorů (Covenant of Mayors Office, COMO)** pomáhat signatářům Paktu v jejich procesu realizace?

1. PRACOVNÍCI PORADNY ZODPOVÍ VAŠE DOTAZY

Kancelář Paktu starostů a primátorů provozuje poradnu, jež všem signatářům Paktu poskytuje informace a poradenství v oblasti přípravy a realizace počáteční bilance emisí a Akčního plánu udržitelného energetického rozvoje.

K zajištění individuálního poradenství a hladké realizace naplánovaných opatření poradna pro každou místní samosprávu, jež se k Paktu přidá, jmenuje **konkrétní kontaktní osobu**. Tento nadšený tým odborníků rovněž spolupracuje s:

- **Desítkami podpůrných struktur**, tj. správních a dalších veřejných orgánů na regionální úrovni a sdružení místních samospráv, díky čemuž může signatářům dávat odpovědi na speciální dotazy týkající se jednotlivých zemí.
- **Společným výzkumným centrem** Evropské komise, díky čemuž může zodpovídat podrobnější technické dotazy v souvislosti s přípravou a vypracováním počáteční bilance emisí nebo SEAP.

2. DALŠÍ RADY ZÍSKÁTE DÍKY DOPLŇKOVÝM MATERIÁLŮM

Poradna COMO zpracovala řadu technických a metodických doplňkových materiálů, z nichž signatáři Paktu mohou čerpat rady a doporučení (ke stažení na www.eumayors.eu):

- **Pomůcky k vypracování počáteční bilance emisí a SEAP:** Tento balíček materiálů vycházející z praktických zkušeností měst a připravený v úzké spolupráci se Společným výzkumným centrem Evropské komise, pomůže signatářům Paktu lépe připravovat, realizovat a vykazovat své počáteční bilance emisí a SEAP. Pomůcky informují signatáře Paktu o klíčových zásadách a srozumitelně je provedou procesem realizace a výkaznictví.
- **Často kladené dotazy (FAQ)** na internetových stránkách Paktu starostů a primátorů: Tento pravidelně aktualizovaný soubor často kladených dotazů vychází z nejčastěji zaznamenaných dotazů v souvislosti s iniciativou Paktu starostů a primátorů a jeho požadavky.

- **Internetová šablona pro SEAP:** Šablona pro SEAP funguje jako webový nástroj, který by signatáři Paktu měli sami vyplnit (prostřednictvím uzavřené oblasti stránek pro signatáře) současně s předložením svého SEAP. Nabízí doporučenou osnovu pro stanovení dlouhodobé vize, vykazování hlavních výsledků počáteční bilance emisí a shrnutí klíčových prvků SEAP. Je doplněna přehlednými pokyny k vyplnění a nabízí též praktické rady a přehledná doporučení k vypracování a realizaci počáteční bilance emisí a SEAP.

3. PODĚLTE SE O SVÉ ZKUŠENOSTI S DALŠÍMI SIGNATÁŘI BĚHEM AKCÍ, JEŽ COMO POŘÁDÁ

Kancelář Paktu starostů a primátorů pravidelně pořádá tematická pracovní setkání a další akce pro oddělení místních samospráv odpovědné za realizaci závazků v rámci Paktu. Tyto akce signatáře Paktu při převádění svých strategií v konkrétní činy podpoří prostřednictvím výměny zkušeností a know-how.

► **Veškeré připravované akce najdete na webu Paktu starostů a primátorů (v části „Events“)!**

© Nathalie Nizette

PAKT STAROSTŮ A PRIMÁTORŮ NA INTERNETU:

www.eumayors.eu

KONTAKT NA PORADNU:

- Všeobecné dotazy na iniciativu Pakt starostů a primátorů:
info@eumayors.eu
- Technické dotazy ohledně vypracování a realizace SEAP:
technical.info@eumayors.eu

**Pakt starostů
a primátorů**

Pro místní udržitelnou energii

www.eumayors.eu